

การสังคมสงเคราะห์แนวพุทธ

โดย
อำนาจ ทาปิน

รายละเอียดของวิชา

- รหัสวิชา ๔๐๖ ๔๑๕
- ชื่อวิชา Buddhist Social Work
- หน่วยกิต
- หลักสูตร พุทธศาสนารับผิดชอบ การจัดการเชิงพุทธ
- หมวดวิชา

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

- เพื่อให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมาย แนวคิดทฤษฎีของการสังคมสงเคราะห์ การสังคมสงเคราะห์แนวพุทธ บทบาทของ พระสงฆ์ในการสังคมสงเคราะห์ตั้งแต่อดีต จนถึง ปัจจุบันในด้านสาธารณสุข สาธารณสงเคราะห์ การสงเคราะห์ด้านจิตใจ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการสงเคราะห์ วิสัยทัศน์พระสงฆ์กับการสังคมสงเคราะห์

วัตถุประสงค์ของรายวิชา

- เพื่อให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในการสังคมสงเคราะห์แนวพุทธ โดยนำแนวคิดทาง พระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ช่วยสังคมให้มี ทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมให้มีความสงบสุขแบบยั่งยืนต่อไป

คำอธิบายรายวิชา

- ศึกษาความหมาย ความเป็นมา แนวคิดเกี่ยวกับการสังคมนาถเคราะห์ การสังคมนาถเคราะห์แนวพุทธ บทบาทของพระสงฆ์ในการสังคมนาถเคราะห์ ด้านสาธารณสุข ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านจิตใจ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ และวิสัยทัศน์พระสงฆ์กับการสังคมนาถเคราะห์

การสังคมนาถเคราะห์

- ความหมายของการสังคมนาถเคราะห์
- ปรัชญาสังคมนาถเคราะห์และจริยธรรม

ปรัชญาการสังคมสงเคราะห์

- การช่วยเหลือเพื่อให้ช่วยตนเองได้
- **(help them to help themselves)**
- “มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะพึ่งตนเองได้
ในบางครั้งมนุษย์อาจประสบปัญหาบางประการ
จนไม่อาจแก้ไขได้ด้วยตนเอง ”

ปรัชญาการสังคมสงเคราะห์

- เป็นความคิดในลักษณะการกุศล (**Charity**) การอุทิศตนเข้าช่วยเหลือผู้เดือดร้อนตามศาสนของศาสนา
- เป็นการช่วยมนุษย์ในฐานะเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างเท่าเทียมมิใช่ถือว่าเขาดำชั้น หรือด้อยคุณค่ากว่าเรา

การสังคมนาองเคราะห้กัการกุศล

การสังคมนาองเคราะห้	การกุศล
๑. เป็นการช้เหลือในระยยาวจนกว่าผู้รับบริการนั้นจะสามารถช้ตนเองได้ในที่สุด	๑. เป็นการช้เหลือเฉพาะหน้า โดยไม่สนใจว่าผู้รับจะสามารถช้ตนเองได้หรือไม่
๒. การช้เหลือค่านึงถึงศักดิ์ศรีของผู้รับบริการ และถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ผู้รับจะต้องได้รับการช้เหลือเมื่อมีปัญหา	๒. เป็นการทำบุญ ทำกุศล มีผู้ให้และผู้รับ
๓. การดำเนินงานทำเป็นกระบวนการอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์	๓. การดำเนินงานไม่เป็นกระบวนการ ไม่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์
๔. อาศัยนักวิชาชีพสังคมนาองเคราะห้ หรือคนที่ได้รับการอบรมและมีประสบการณ์การทำงานด้านนี้	๔. คนทั่วไปสามารถทำได้โดยไม่ต้องอาศัยนักวิชาชีพสังคมนาองเคราะห้

สรุปร้ชญาการสังคมนาองเคราะห้

- ค่านิยมเรื่องความร้บผิดชอบถือเป็นหน้าที่ (ตามคำสอนทางศาสนา) ที่จะช้เหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก
- ท้ศนะในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่มีศ้กยภาพ มีสิทธิ และมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

ความหมายของการสังคมสงเคราะห์

- การสังคมสงเคราะห์เป็นรูปแบบหนึ่งของการบริการวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยความรู้และทักษะ (Knowledge and skills) ในอันจะช่วยเหลือปัจเจกชน (Individual)
- การจัดให้มีมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม หรือทั้งชุมชนโดยใช้หลักทฤษฎีของการสังคมสงเคราะห์เป็น แนวปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์

ความหมายของการสังคมสงเคราะห์

- การสังคมสงเคราะห์ เป็นศาสตร์ เป็นศิลป์ และวิชาชีพ ในอันที่จะดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขช่วยเหลือผู้ที่ประสบความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่งไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้
- ความมุ่งหมายของสังคมสงเคราะห์ จึงไม่เป็นเพียงเอาอะไรไปให้เขา ไม่ใช่เอาบริการไปให้ เอาทรัพย์สินเงินทองไปให้ แต่หมายถึงการทำให้สังคมรวมใจกัน ผันผินยึดเหนี่ยวกันไว้ได้ การสังคมสงเคราะห์ เป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เพื่อให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้

สงคห

- ที่แปลว่า ยึดเข้าไว้ด้วยกันนั้น หมายถึง ยึดในแง่ นามธรรมและยึดในแง่รูปธรรม
- ทางนามธรรม คือยึดเหนี่ยวผูกจิตใจให้รวมกันไว้ เป็นหนึ่ง
- ทางรูปธรรม คือให้คนมารวมกัน ประสานเข้าด้วยกัน

สงคห ทางพระพุทธศาสนา

- สอนโดยไม่จำกัดกาลสมัย
- ให้เรียนรู้หลักคำสอนและปฏิบัติตาม
- และเผยแผ่

จรรยาบรรณของนักสังคมสงเคราะห์

- การกระทำเพื่อพัฒนาหรือก่อให้เกิดสวัสดิภาพ แก่บุคคล กลุ่มชน และชุมชน เป็นความรับผิดชอบของตน
- ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เสียสละ มีคุณธรรมและปราศจากอคติ
- ประพฤติปฏิบัติตนในกรอบของวัฒนธรรมอันดีงาม
- ยึดมั่นในหลักวิชาเพิ่มพูนความรู้และทักษะพร้อมทั้งส่งเสริมวิชาชีพสังคมสงเคราะห์

ขอบเขตของการสังคมสงเคราะห์

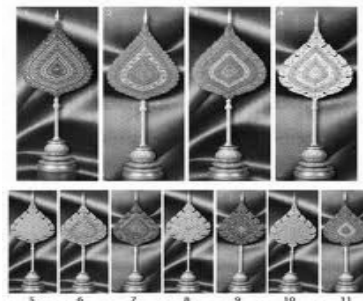
- เป็นการทำงานเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของบุคคลทุกคนในสังคม
- เป็นการทำงานกับระบบทรัพยากรต่างๆ ในสังคม
- เป็นการทำงานเกี่ยวกับนโยบายของสังคม

วัตถุประสงค์ของการสังคมนาเคราะห์

- การแก้ปัญหา และการบรรเทาปัญหา
- การป้องกัน
- งานส่งเสริมหรือพัฒนา

สัญญาบัตร

- ขอพระคุณเจ้าจรับธุระพระพุทธานุศาสนนา เป็นภาระ
สั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุ
สามเณรในอาราม

วัดในพระพุทธศาสนา

- เพื่อประกาศพระพุทธศาสนา
- เพื่อเป็นที่อยู่ของภิกษุสงฆ์
- เพื่อเป็นที่บำเพ็ญบุญที่มีเหตุผลของประชาชนทั่วไป
- เพื่อเป็นแหล่งของการศึกษา
- เพื่อเป็นศูนย์แห่งวัฒนธรรม

บทที่ ๒

วิวัฒนาการของการสังคมสงเคราะห์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- "การสังคมนาเคราะห์นั้น มีความหมายกว้างขวางมาก กินความถึง การดำเนินการทุกอย่างที่จะช่วยเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ หรือกลุ่มคนที่ร่วมกันเป็นสังคมนา เป็นชาติ และผู้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ให้มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ ให้ได้มีปัจจัยอันจำเป็นแก่การครองชีพคือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย และการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ได้รับการศึกษาอบรมตามควร ตลอดจน มีความรู้ที่จะนำมาเลี้ยงชีพโดยสุจริต เพื่อความเรียบร้อยและความ เป็น ปึกแผ่นของสังคมนา"

นักสังคมนาเคราะห์

- ประเภทที่ ๑ คือนักสังคมนาเคราะห์อาชีพ
- ประเภทที่ ๒ คือผู้อาสาปฏิบัติงานสังคมนาเคราะห์
- ประเภทที่ ๓ คือผู้ช่วยงานสังคมนาเคราะห์

•กลุ่มคนชรา
•กลุ่มคนพิการ
•กลุ่มผู้ประสบสาธารณภัย

กลุ่มผู้รับบริการ

- กลุ่มเด็กและเยาวชน
- กลุ่มสตรี
- กลุ่มหัวหน้าครอบครัว
- กลุ่มคนชรา
- กลุ่มคนพิการ
- กลุ่มผู้ประสบสาธารณภัย

จุดมุ่งหมายของงานสังคมสงเคราะห์

- เพื่อการสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนที่ ช่วยตนเองไม่ได้ให้สามารถช่วยตนเองได้
- เพื่อการแก้ไขปัญหาลังคม
- เพื่อการพัฒนาสังคม หมายถึงการพัฒนาคนเพื่อให้ช่วยพัฒนาสังคม ให้มีความเจริญก้าวหน้า

การปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์

- การทำงานกับบุคคล
- การทำงานกับกลุ่ม
- การจัดระเบียบและการพัฒนาชุมชน
- การวิจัยทางสังคมสงเคราะห์
- การบริหารงานสังคมสงเคราะห์

วิวัฒนาการของการสังคมสงเคราะห์

- ประเทศตะวันตก
- แนวความคิดเดิมที่มองคนยากจนและคนที่ประสบปัญหาสังคมแบบผู้มีตราบาป
- คนที่มีปัญหาเป็นคนไร้ศีลธรรมอันดี หรือมีสายเลือดไม่ดีมาตั้งแต่เกิด
- การสังคมสงเคราะห์มีพื้นฐานมาจากการกุศล

สังคมสงเคราะห์ในประเทศไทย

- การพัฒนาทางด้านวัตถุ และเทคโนโลยี
- ปัญหาทางสังคม

หน่วยงานที่ให้บริการงานสังคมสงเคราะห์

รัฐบาล

- เพื่อให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนที่เดือดร้อน
- เพื่อดำเนินการป้องกันมิให้ประชาชนต้องกลายเป็นผู้เดือดร้อน
- เพื่อดำเนินงานให้เกิดความมั่นคงทางครอบครัวและสังคม
- เพื่อช่วยผู้มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม
- เพื่อควบคุม อดหนุน และส่งเสริมองค์การสังคมสงเคราะห์
- เพื่อศึกษา วิจัย และเผยแพร่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาสังคม

เอกชน

- สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
- การร่วมมือ และประสานงาน การส่งเสริมสนับสนุน การศึกษาวิจัยและ วางแผน การสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน การแก้ไข ปัญหาสังคม การพัฒนาสังคม การบริหารงาน และการประชาสัมพันธ์

การสังคมนาเคราะห้แนวครงสร้าง

- คำว่า “ครงสร้าง” อธิบายธรรมชาติของปัญหาสังคมนา ที่เกิดอยู่ในเนื้อหาของระเบียบสังคมนาปัจจุบัน

การสังคมนาเคราะห้แนวครงสร้าง

- คำว่า “ครงสร้าง” สะท้อนให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยส่วนใหญ๋ ไปที่ครงสร้างของสังคมนา ไม่ใช่แก้ไขเพียงบุคลิภาพส่วนบุคลลของคนแต่ละคน

การสังคมนาเคราะห้แนวครงสร้าง

- การสังคมนาเคราะห้แนวครงสร้างมีค้กยภาพสูงกว้า ใน การผสมผสานแนวคืดทฤษฎีตลอดจนแนวทางการ ดำเนินงานทางการเมืองเข้ามาในการทำงาน ทั้งนี้ เพราะว้า การสังคมนาเคราะห้แนวครงสร้างไม่ได้สร้าง หรือเป็นส่วนหนึ่งของลำดับชั้นการกคดชี้เอารัดเอาเปรียบ ทว่า ตรงกันข้าม เป็นการทำงานกับผู้ที่ถูกกคดชี้เอารัดเอา เปรียบกลุ่มต่างๆ

การสังคมนาเคราะห้แนวครงสร้าง

- การสังคมนาเคราะห้แนวครงสร้างเป็นแนวทางวิภาษณ์ วิธี ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงมีความยืดหยุ่นกว้า แนวทางอื่นๆ ที่มักจะแบ่งแยกสังคมนาและกลุ่มคนในสังคมนา อย่างผิดๆ ได้ง่าย

กระบวนการทัศน์พื้นฐานสังคมสงเคราะห์

- กระบวนการทัศน์ที่มองสวัสดิการในฐานะการบรรเทาทุกข์ชั่วคราว เพื่อรักษาแบบแผนและระเบียบทางสังคมที่เป็นอยู่เอาไว้ให้มากที่สุด เท่าที่จะกระทำได้

กระบวนการทัศน์พื้นฐานสังคมสงเคราะห์

- กระบวนการทัศน์เสรีนิยม (Liberalism) เป็นกระบวนการทัศน์ที่เน้นปัจเจกชนนิยมเป็นตัวกำหนดสวัสดิการ

กระบวนทัศน์พื้นฐานสังคมสงเคราะห์

- กระบวนทรรศน์สังคมประชาธิปไตย (Social Democracy) เป็นกระบวนทรรศน์ที่มองระบบสังคมอย่างมนุษยธรรมนิยมและเน้นการมีส่วนร่วมในสังคม

กระบวนทัศน์พื้นฐานสังคมสงเคราะห์

- กระบวนทรรศน์ลัทธิมาร์กซ (Marxism) เป็นกระบวนทรรศน์ที่เน้นวิเคราะห์ชนชั้น เพื่อแสวงหาเศรษฐกิจที่มีการวางแผนจากส่วนกลาง โดยพื้นฐานที่มาจากมวลชนส่วนใหญ่

พื้นฐานการทำงานสังคมสงเคราะห์

- การมีพันธะผูกพันกับมนุษยธรรมนิยม ชุมชนและความเท่าเทียม
- ความเชื่อทางเศรษฐกิจที่นิยมการแทรกแซงของรัฐบาล การให้ลำดับความสำคัญแก่เป้าหมายทางสังคมว่าสำคัญกว่าเป้าหมายทางเศรษฐกิจ และการแสวงหาการกระจายทรัพยากรสังคมที่เท่าเทียมกัน

พื้นฐานการทำงานสังคมสงเคราะห์

- ความเชื่อทางการเมืองในเรื่องการมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย
- การมองว่าสวัสดิการสังคมคือเครื่องมือในการสร้างความเท่าเทียม สร้างเอกภาพและสร้างชุมชน